

Települési infrastruktúra

Az infrastruktúra

- Infrastruktúra latin eredetű szó, jelentése: alapszerkezet, alapépítmény.
- Infrastruktúrán valami létrejöttének, kialakulásának, létezésének, fejlődésének alapját, előzményét, előfeltételét érthetjük.
- Paul N. Rosenstein-Rodan - Első definíció: Az infrastruktúra feltételek komplexusa, amely a magántőke és a lakosság szükségletét elégíti ki, alapvető szolgáltatás, amely nélkül az árukat és a szolgáltatásokat nyújtó intézmények nem tudnak működni.
- Az infrastruktúra közvetett módon, a szükséges feltételek megteremtésével járul hozzá a gazdasági-társadalmi szféra működéséhez.

Az infrastruktúra két alrendszere

- **Termelői (műszaki vagy technikai) infrastruktúra:** Az infrastruktúra azon elemei, melyek biztosítják egy adott területen az ipari és mezőgazdasági vállalatok telepítéséhez és eredményes működéséhez szükséges anyagi-műszaki feltételeket.
 - Pl.: közlekedés, szállítás, energiaellátás, vízellátás, szennyvízelvezetés és -kezelés, raktározás, kommunikációs és informatikai infrastruktúra hálózati és létesítményi rendszerei
 - Vonalas infrastruktúra - termelői infrastruktúra jelentős része hálózatos
 - Szellemi infrastruktúra – szakképzettség, munkában való jártasság vagy készség. Termelési folyamattal való szoros kapcsolata miatt termelői infrastruktúrához kapcsolják. Van aki teljesen külön kategóriába sorolja.

Az infrastruktúra két alrendszerre

- **Szociális (lakossági, humán vagy települési) infrastruktúra:**
Az infrastrukturális elemek olyan komplexumát jelenti, amely egy térség népessége számára biztosítja a megfelelő élet- és kulturális feltételeket.
 - Pl.: kereskedelmi és vendéglátóipari létesítmények, egészségügyi-gyógyászati, oktatási és művelődési intézmények, üdülési-pihenési és sportlétesítmények

A termelői infrastruktúra elemeinek többé-kevésbé ugyanúgy megvannak a szociális vonatkozásai, mint ahogy a szociális infrastruktúra elemeit sem függetleníthetjük el teljes mértékben a termelői szférától. (pl. turisztikai célú utazás, egészségügyi intézmények)

Infrastrukturális rendszerek

	Termelői, műszaki, technikai alrendszer	Szociális, lakossági, humán, települési alrendszer
ANYAGI (műszaki-technikai szerkezet)	közlekedés, távközlés, energiaszolgáltatás, vízgazdálkodás, környezetvédelem (szennyvíztisztítás), raktározás, tűzvédelem	lakásgazdálkodás, kommunális ellátás (villany, közvilágítás, víz, gáz, csatorna, távhő, távközlés, kábel), egészségvédelem, személyi közlekedés, zöldterület, játszótér, sportlétesítmények, települési környezetvédelem (szennyvíz, szilárd hulladék, javító szolgáltatás), kereskedelem, vendéglátás
NEM ANYAGI (tudományos, társadalmi, kulturális funkció)	szakoktatás, kutatás, tervezés	pénz- és hitelintézetek, közigazgatás, nem szakoktatás, közművelődési intézmények (könyvtárak, múzeumok, színházak, hangversenytermek, mozi, tv)

Kemény és puha infrastruktúra

- A gazdasági fejlődéssel együtt folyamatosan változik az anyagi javak előállítása szempontjából relevánsnak minősíthető infrastrukturális feltételrendszer.
- **Kemény infrastruktúra:** az infrastruktúra hagyományos elemei
- **Puha infrastruktúra:** az új társadalmi-gazdasági kihívásokhoz, a gyors műszaki-technológiai változásokhoz, átalakuláshoz alkalmazkodó infrastruktúrát jelenti. (pl.: bank- és hitelélet, üzleti világ, nagy nemzetközi vállalatok irányításának intézményei és szakemberállomány)

Az infrastruktúrafejlesztés

- Maga a fogalom és az ezen alapuló kutatások alig több mint fél évszázados múltra tekintenek vissza.
- Hazánkban 1972-ben jelent meg az első magyar nyelvű válogatáskötet a témában, nemzetközi kutatások eredményeiről.
- Mivel az infrastruktúra közvetlenül nem termel anyagilag is megfogható értéket, jelentőségét sokáig alábecsülték.
- Infrastruktúra két alapvető jellemzője:
 - Technikai oszthatatlanság (vonalas infrastruktúra jellegzetessége)
 - Beruházások megtérülésének magas tőkekoefficiense (tőke/hozam hányados) – magas tőkeigényű beruházások, hosszú megtérülési idővel
- A fenti jellemzők miatt az infrastrukturális fejlesztések jelentős hányadát az államnak kell felvállalnia (magántőke lanyha érdeklődése)

Az infrastruktúrafejlődés történeti típusai

- **Megelőző típus:** azok a települések, ahol az infrastruktúra fejlődése számos településen megelőzte az ipar fejlődését. (pl.: Ny-Európa)
- **Párhuzamos típus:** azok a települések, ahol az infrastruktúra és az ipar fejlődése nagyjából-egészében egy időben ment végbe. (USA)
- **Utólagos típus:** települések ahol az a jellemző, hogy az ipar fejlődését nem, vagy csak megkésve/elégtelen mértékben követi az infrastruktúra fejlődése (Közép-Kelet-Európa)

Egyenlőtlen növekedési elmélet

- Albert Otto Hirschmann közgazdász elmélete
- Kiindulópont: Állami infrastrukturális beruházások olyan alapvető beruházások, amelyek a mezőgazdasági, ipari és terciér tőkéhez szükséges feltételeket teremtik meg.
- Rámutat arra, hogy az infrastrukturális beruházások és a közvetlen termelőtőke között megfelelő összhangra van szükség. Ennek figyelembe nem vétele súlyosan alááshatja a gazdasági növekedés lehetőségeit.

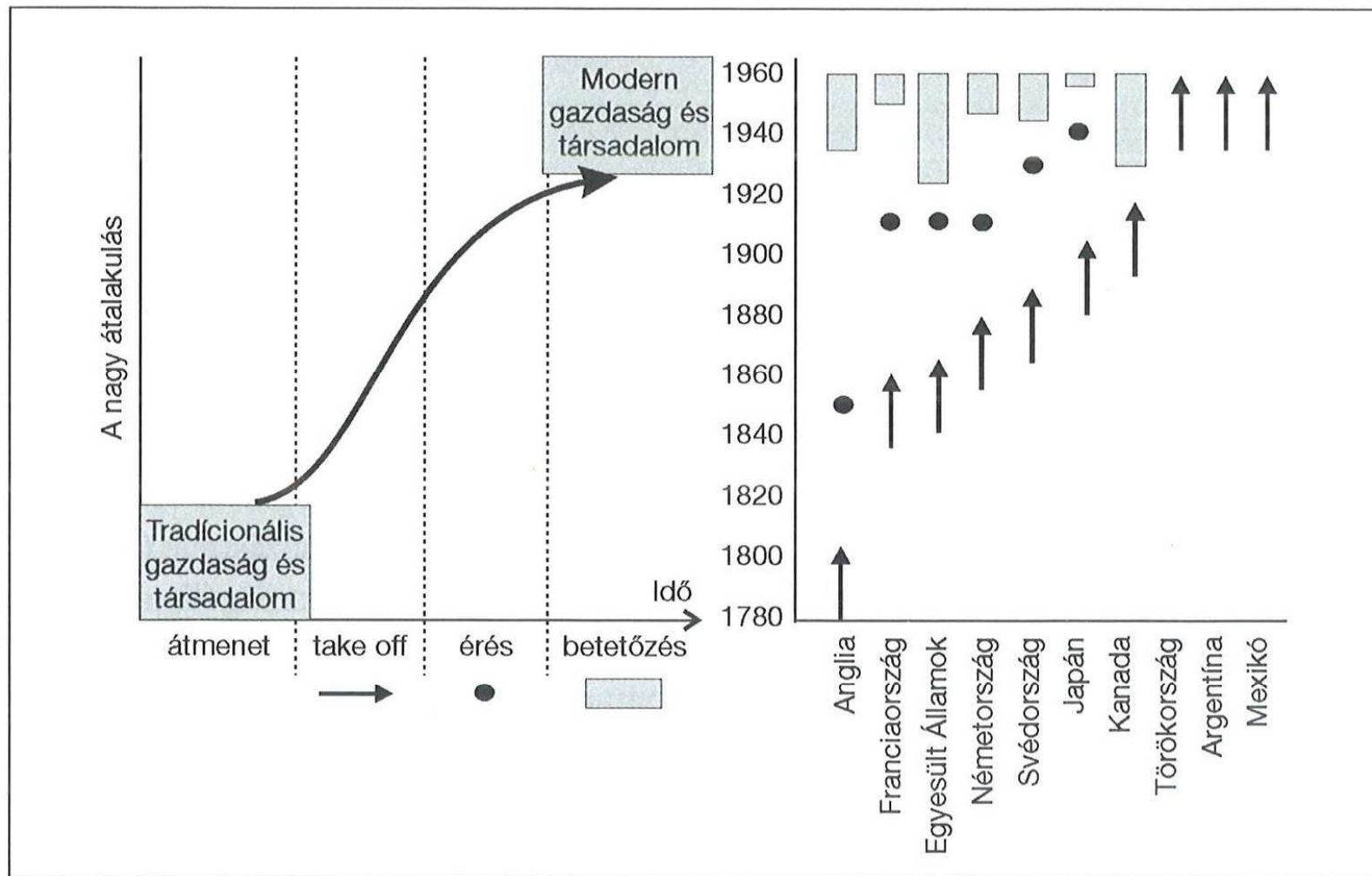
Egyenlőtlen növekedési elmélet

- Az infrastruktúra és a közvetlen termelőágazatok kiegyensúlyozott növekedése nehezen kivitelezhető.
- 2 lehetséges probléma:
 - infrastrukturális többletkapacitással jellemezhető fejlesztés (megelőző típus) – nagyarányú infrastruktúra-fejlesztés erőforrás igényes, átmenetileg tőkeszegénységet eredményez, emiatt a gazdasági fejlődés lelassul, hitelek bevonása megoldás lehet, de adósságcsapdába kerülhet
 - infrastrukturális kapacitáshiánnyal jellemezhető fejlesztés (utólagos típus) – infrastrukturális szükségletek állandó elhalasztása akadályozza a termelőágazatok további fejlődését
- Megoldás: A fejlesztési politikáknak lehetőségeikhez mérten az infrastruktúra és a közvetlen termelőágazatok közötti egyensúlyra célszerű törekedniük.

Rostow fejlődési stádiumok elmélete

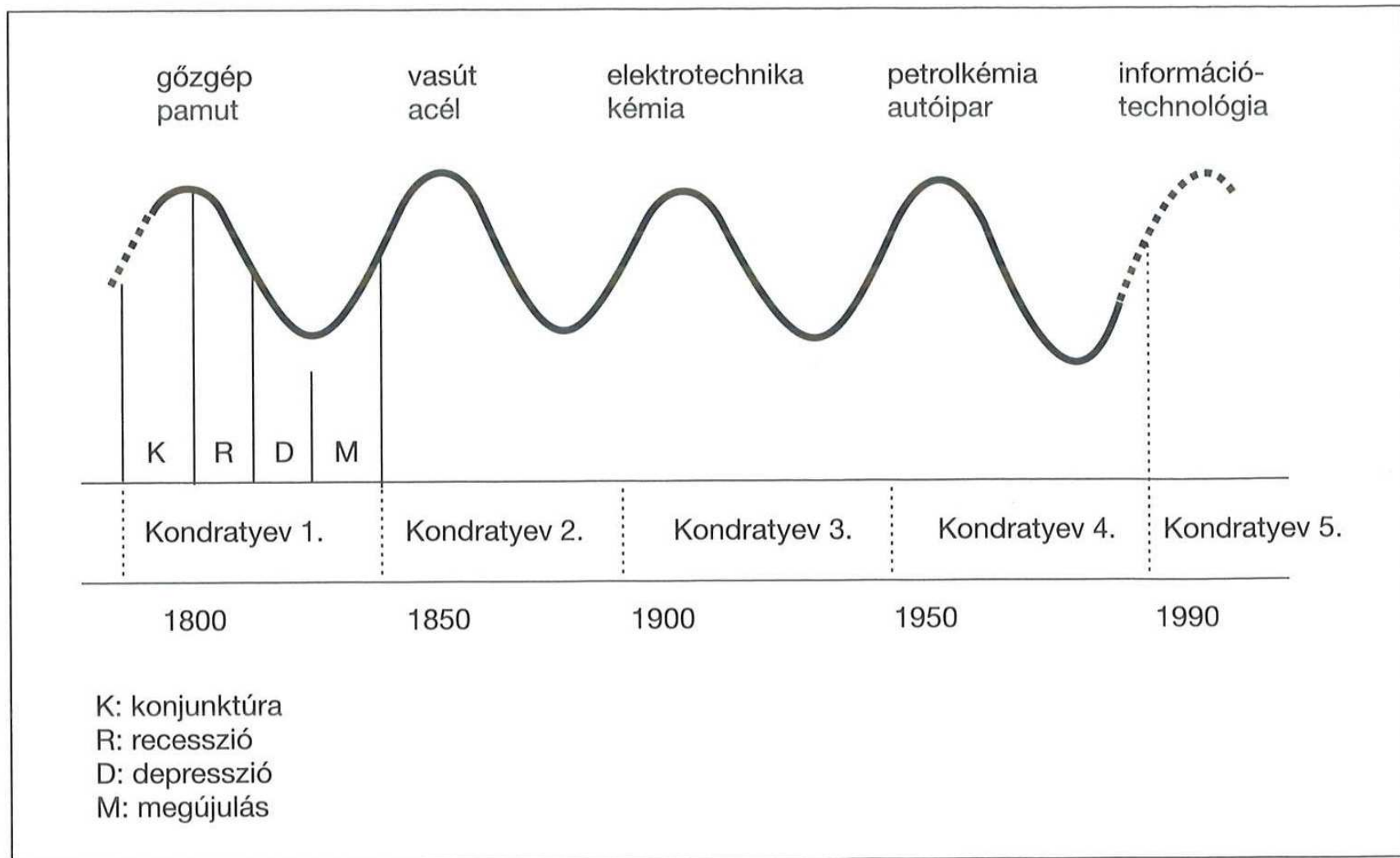
- Klasszikus lineáris gazdaságfejlődési modell
- A megfelelő infrastrukturális háttér Rostow szerint az intenzív gazdasági - társadalmi fellendülés alapvető feltételét jelenti.

Rostow fejlődési stádiumai

Kondratyev cikluselmélete

- Az ipari forradalomtól kezdve 5 hosszú távú ciklust, ~50 éves gazdaságfejlődési hullámot (Kondratyev-ciklust) különít el, amelyek mindegyike jól jellemezhető az infrastruktúra, illetve a közvetlen termelőágazatok bonyolult egymásra hatásával.

Hosszú távú gazdaságfejlődési hullámok az ipari forradalomtól napjainkig

Forrás: Buskó Tibor László,
Településüzemeltetés, 2011

Infrastruktúrafejlesztés csapdái

- Az infrastruktúra gazdasági fejlődésre gyakorolt hatásának **alulbecslése**.
 - Államszocializmus fejlesztési politikája; a magyar gazdaságpolitika az infrastruktúrát nem termelő beruházásnak minősítette =>elhanyagolt infrastruktúra
- Az infrastruktúra gazdasági fejlődésre gyakorolt hatásának **túlbecslése**. Cargo-hatás (elnevezés : bennszülött törzsek kultusza a tengeri/légi ellátmány szállítmányok hatására) Az infrastruktúra mindenhatóságába vetett hit, illetve az egyéb fejlesztések ebből következő elhanyagolása.
- **Maga az infrastrukturális fejlesztés** is járhat kellemetlen következményekkel a gazdaságra nézve (pl. kevésbé fejlett területre autópálya építése, munkaerő elvándorlás, helyi piac versenyképtelensége)

Települési infrastruktúra

Definíció (Kőszegfalvi):

- A települési infrastruktúrához sorolhatók az infrastruktúra azon szektorai, melyek a legszorosabban kapcsolódnak a településekhez, zavartalan működésük, kiegyensúlyozott fejlődésük döntő feltételét jelentik.

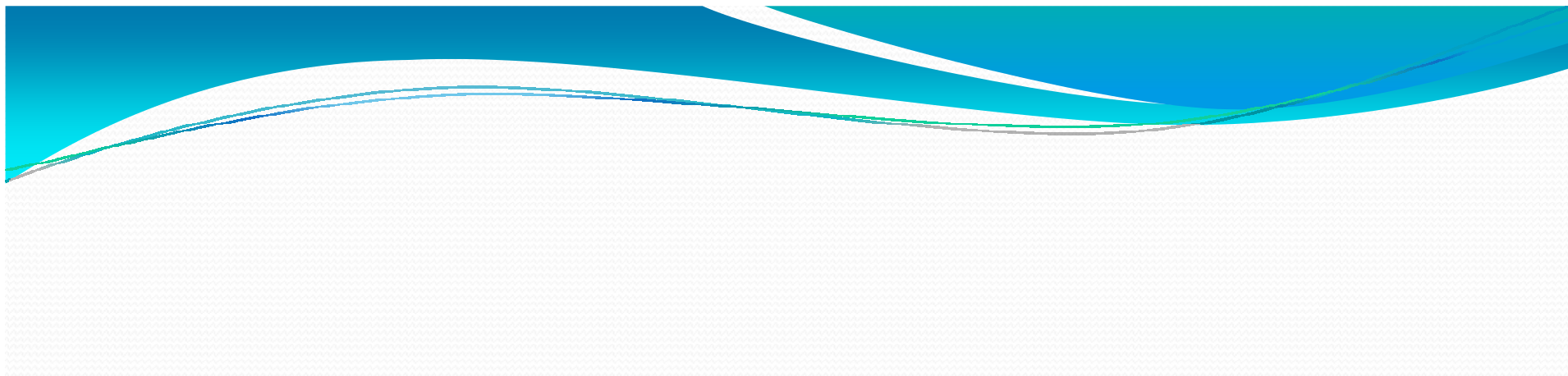
Települési infrastruktúra 8 szektora

- Lakásállomány,
- Közösségi szolgáltatások ellátása, közvetítésre alkalmas intézmények, létesítmények,
- A lakossági igényeket kielégítő javító-szolgáltató szervezetek, kisipari műhelyek,
- Közüzemi szolgáltatások létesítményi és hálózati rendszerei,
- A települési környezet védelmére hivatott létesítmények, berendezések,
- A településen belüli szállítás-közlekedés hálózati és létesítményi rendszerei,
- Az üdülés-pihenés céljait szolgáló intézmények, létesítmények, valamint
- A települések fenntartásával, üzemeltetésével foglalkozó építmények, létesítmények.

(Kőszegfalvi)

Definíció hiányosságai

- A települési infrastruktúrának a település zavartalan működésének, kiegyensúlyozott fejlődésének érdekében túl kell lépnie a település határait. (vízművek kialakítása)
- A településhez legszorosabban kapcsolódó infrastrukturális szektorok csakis az illető település sajátosságainak ismeretében azonosíthatók. (lélekszám függő közszolgáltatások)

	Közös fogyasztás	Egyéni fogyasztás
Mások a fogyasztásból nem zárhatók ki	KÖZJAVAK Pl. közvilágítás, parkok, közszolgálati tv-csatornák műsorszórása	KÖZÖS KÉSZLETŰ JAVAK Pl. közlegelők, közjóléti erdők terményei, tiszta levegő
Kizárhatóság a fogyasztásból	DÍJFIZETÉSES JAVAK Pl. közműves ivóvíz, tömegközlekedés, kábel-tv	MAGÁNJAVAK Pl. autó, magántulajdonú ingatlan (magánlakás)

A javak típusai

Forrás: Buskó Tibor László, Településüzemeltetés, 2011

Települési infrastruktúra és a településüzemeltetés

A települési infrastruktúra és a településüzemeltetés között párhuzamot lehet vonni. A településen élők számára ugyan nem csupán a helyi közszolgáltatások biztosítják a megfelelő minőségű települési infrastruktúrát, de a településüzemeltetés keretei között valamilyen formában a települési infrastruktúra valamennyi szektoráról gondoskodni kell vagy kellene.

Emlékeztetőül: Településüzemeltetés definíciói

= a települési önkormányzatok által kötelezően és szabadon felvállalható operatív jellegű feladatok

= a helyi közszolgáltatások

= a település anyagi és nem anyagi infrastruktúra működtetése

Beleértendők a helyi közszolgáltatásokhoz nem kapcsolódó szolgáltatásformák, melyek a településen élő embercsoport bővített társadalmi újratermelését szolgálják

Emlékeztetőül:

Települési önkormányzatok feladatai: közszolgáltatások

Közszolgáltatásokon egyszerre kell értenünk:

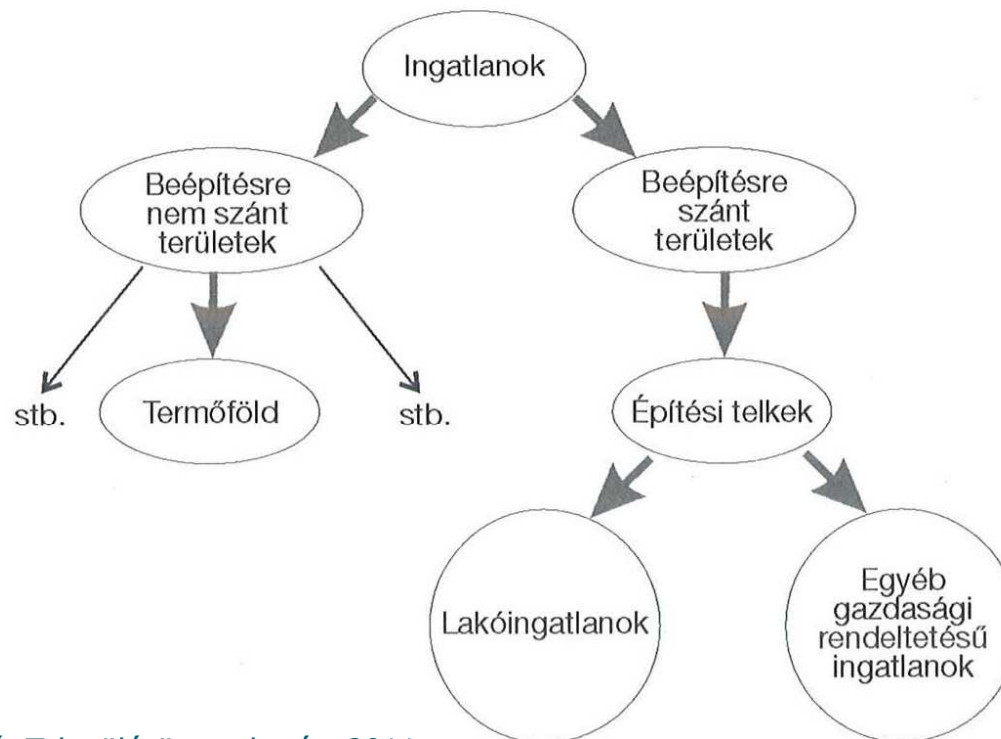
- A közösség érdekében végzett szolgáltatásokat, ill.
- a közösség által (jellemzően az önkormányzat által) szervezett szolgáltatásokat.

Közzolgáltatások

- Anyagi jellegű közzolgáltatások
 - Ingatlan- és lakáspolitikák a településeken
 - Infrastrukturális hálózatok
 - Vízgazdálkodás
 - Települési környezet és védelme
- Nem anyagi jellegű közzolgáltatások
 - Egészségügyi ellátás
 - Szociális ellátás
 - Művelődési szolgáltatások

Anyagi Jellegű Közszolgáltatások

- Ingatlan- és lakáspolitiká
 - Építésügyi tevékenység
 - Lakáspolitiká és lakásgazdálkodás

Anyagi Jellegű Közszolgáltatások 2.

- Infrastrukturális hálózatok
 - Energiagazdálkodás, (villamosenergia-ellátás, gázszolgáltatás, távhőszolgáltatás)
 - Közlekedési hálózatok (Helyi közutak működtetésével kapcsolatos feladatok, parkolás biztosítása, helyi tömegközlekedés biztosítása)
 - Távközlés

Anyagi Jellegű Közzolgáltatások 3.

- Vízgazdálkodás
 - Az ember által kitermelt víz kezeléséből, felhasználásából adódó feladatok
 - A természetes vizek rendezéséből, elvezetéséből származó feladatok
- Települési környezet és védelme
 - Önkormányzatok környezetvédelmi feladatai
 - Zöldterület-gazdálkodás
 - Kommunális igazgatás (települési hulladékgazdálkodás, kéményseprő-ipari közzolgáltatás, köztemetőhöz kapcsolódó feladatok)

Felhasznált irodalom

- Buskó Tibor László: Településüzemeltetés : [közigazgatási urbanisztika II.]. Budapest. Aula Kiadó, 2011

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

